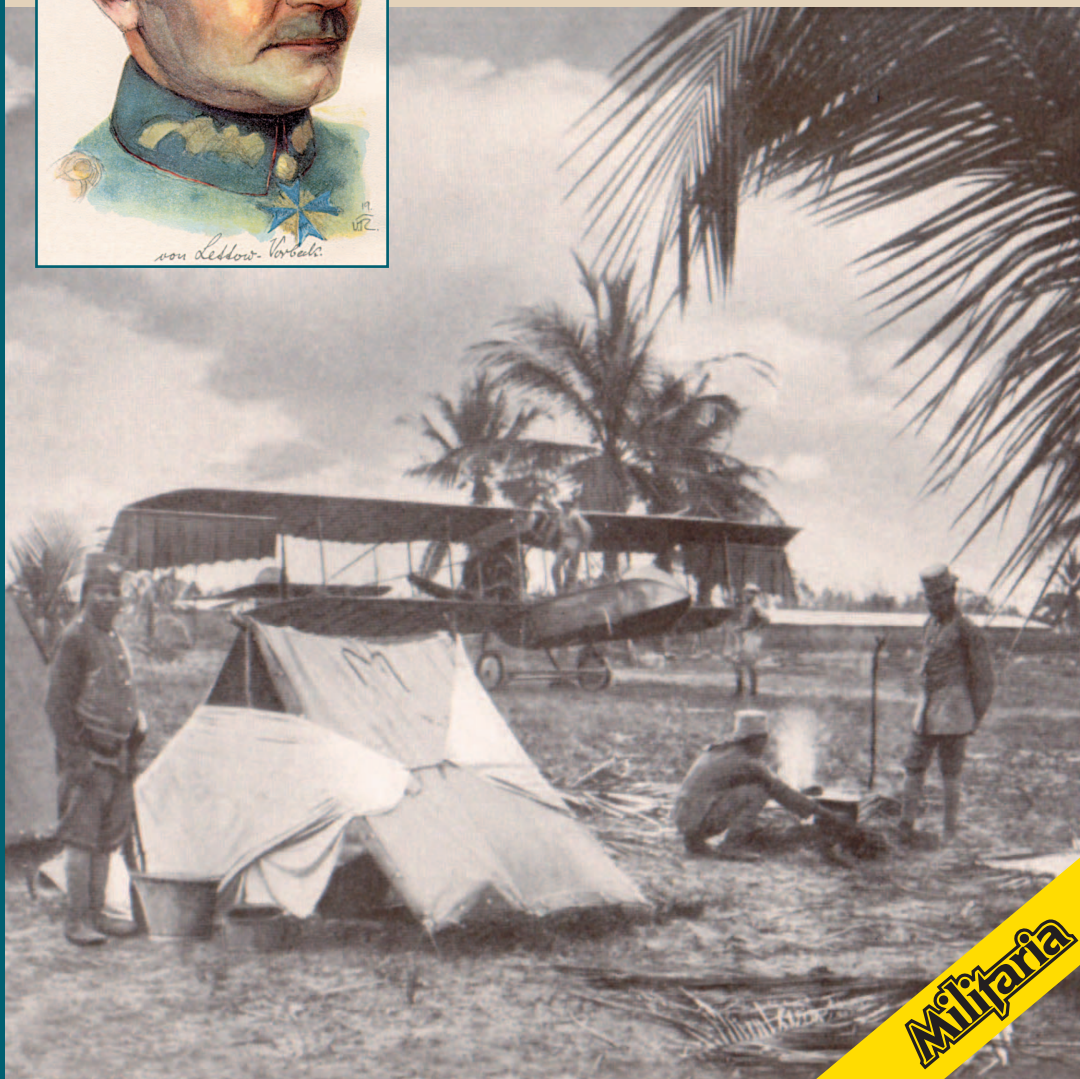

Generál Paul von Lettow-Vorbeck

Boje ve Východní Africe

za světové války 1914–1918

Vzpomínky německého důstojníka

Miljaria

Generál Paul von Lettow-Vorbeck

Boje ve Východní Africe

za světové války 1914–1918

Vzpomínky německého důstojníka

Elka Press, Praha 2004

Text and maps Copyright © by Paul v. Lettow-Vorbeck
Czech Edition Copyright © 2004 by Leonid Křížek, Elka Press
Translation Copyright © by Vladimír Cinke
Illustrations Copyright © by W. von Ruckteschell

ISBN 80-902745-6-0

Přestože bylo vynaloženo veškeré úsilí zjistit držitele autorských práv k materiálům použitým v této knize, je možné, že v některých případech došlo k chybné citaci. V takovém případě se omlouváme za chybu a žádáme držitele autorských práv, aby se spojil s vydavatelem a chyba tak mohla být napravena.

Redakce

OBSAH

Úvod	9
1. KNIHA	
<i>Události až do příchodu Afrikánců</i> <i>z Jihozápadu</i>	11
První oddíl	
Před začátkem války	13
Druhý oddíl	
Počátek války	28
Třetí oddíl	
První boje	37
Čtvrtý oddíl	
Listopadové boje u Tangy	45
Pátý oddíl	
V očekávání dalších událostí	58
Šestý oddíl	
Další těžké boje na severovýchodě	65
Sedmý oddíl	
Drobná válka a nové přípravy	71
Osmý oddíl	
V očekávání velké ofenzívy. Energické využití času, který nám ještě zbýval	80
Devátý oddíl	
Vedlejší bojiště. Drobná válka na vodě a na souši až do přelomu let 1915–1916	89
2. KNIHA	
<i>Soustředěný útok přesily</i>	105
První oddíl	
Nepřátelský výpad u hory Oldorobo	107
Druhý oddíl	
Nepřítelův postup a boje u Reaty	111

Třetí oddíl	
Ústup pod tlakem nepřátelské přesily	123
Čtvrtý oddíl	
Postup nepřítele v oblasti Severní dráhy	132
Pátý oddíl	
Mezi Severní dráhou a Ústřední dráhou	142
Šestý oddíl	
Neustálé boje v blízkosti Rufidji	151
Sedmý oddíl	
Nepřátelské útoky na jihovýchodě kolonie . . .	159
Osmý oddíl	
Starosti a potíže během našeho pobytu v oblasti Rufidji	172
Devátý oddíl	
Konec obrany hranic na vedlejších bojištích	180
Desátý oddíl	
Kolem Lindi a Kilwy	188
Jedenáctý oddíl	
V jihovýchodním koutu kolonie	205
Dvanáctý oddíl	
Poslední týdny na německé půdě	215

3. KNIHA

<i>Boje na cizí půdě (od přechodu do Portugalské Afriky až po příměří)</i>	<i>225</i>
První oddíl	
Přes Rowumu	227
Druhý oddíl	
Na východ od řeky Lujendy	243
Třetí oddíl	
V oblasti řek Lurio a Likungo	256
Čtvrtý oddíl	
Další pochod jižním směrem	266
Pátý oddíl	
Znovu na sever k řece Namirrué	273
Šestý oddíl	
Zpět k řece Lurio	283
Sedmý oddíl	
Ještě jednou na německé půdě	296

Osmý oddíl	
Příchod do Britské Rhodesie	302
Devátý oddíl	
Příměří a návrat do vlasti	308
Doslov (Vladimír Cinke)	322
Mapové náčrty	331

Úvod

Ve všech německých koloniích, založených teprve před několika málo desetiletími, začal nadějný rozvoj. Německo pochopilo hodnotu koloniálního vlastnictví pro život národa. Osadníci a kapitál nabyli odvahy, dráhy napomohly rozvoji rozsáhlých oblastí, rozkvetl průmysl a továrny. Ve srovnání s koloniálním dílem jiných národů proběhla německá kolonizace pokojně a bez přerývů. Domorodci věřili, že německá koloniální správa se k nim chová naprosto spravedlivě. Tento sotva započatý vývoj zničila světová válka. Přestože nezaujatý pozorovatel se mohl na základě zjevných důkazů přesvědčit o opaku, namlouvá lživá, nespravedlivá propaganda světovému veřejnému mínění, že Němci postrádají nadání ke správě kolonií a že krutě zacházeli s domorodci.

Malá armáda vytvořená hlavním dílem z domorodců se pokusila zabránit dobytí těchto území nepřitelem. Aniž ji někdo zvnějšku nutil, zachovala věrnost svým německým velitelům během celé dlouhé války proti více než stonásobné přesile. Přitom ani nedostávala pravidelný žold. V době, kdy bylo uzavřeno příměří, stála tu tato armáda připravena k boji a plna toho nejlepšího vojenského ducha. Tuto skutečnost nemůže nikdo zpochybňovat. Sama o sobě prokazuje, jak nevěrohodné jsou nepřítelovy snahy o její zkreslování.

Vyčerpávající líčení boje koloniálních jednotek o záchranu Německé Východní Afriky je nad naše síly. Neumožňuje nám je totiž materiál, který máme po ruce. Mnohé se ztratilo. Dosud nemám přehled o mnohých událostech, neboť ti, kteří o nich vědí, se ještě nevrátili do vlasti. Moje vlastní zápisky se většinou ztratily. Vzhledem k mé ostatní činnosti jsem nenašel dost volného času k podrobnému zpracování našeho východoafrického tažení. Mé líčení je tedy neúplné.

V podstatě se mohu opírat jen o svou paměť a vycházet ze svých vlastních zážitků. V jednotlivostech jsem se nemohl vyvarovat omylů.

Přesto doufám, že následující líčení nejsou zcela bezcenná a že snad zaujmu své čtenáře. Ukazují přece, jak se naše doposud nejvýznamnější koloniální dění odráží v hlavě tamějšího vojenského velitele. Snažil jsem se o takové sepsání svých vzpomínek na Východní Afriku, abych je zachytil podle skutečnosti a poskytl tak čtenáři údaje, které jsou spolehlivé alespoň ze subjektivního hlediska.

1. kniha

U dälosti až do přichodu
A frikánku z Jihozápadu

Vojáci s kulometem

PRVNI ODDIL

Před začátkem války

Když jsem v lednu 1914 přistál v Dáresalámu, tušil jsem jen mlhavě, s jakým úkolem se budu potýkat za několik měsíců. Již déle než celé desetiletí se vícekrát opakovala hrozba, že vypukne světová válka. Musel jsem si proto s veškerou vážností položit otázku, zda jednotky, kterým jsem velel, budou vůbec povolány k tomu, aby sehrály nějakou úlohu v takové válce, a jaké budou jejich úkoly. Vzhledem k poloze kolonie a k síle jednotek, které jsme měli k dispozici – mírový stav činil jen asi něco přes 2000 mužů –, jsme mohli hrát jen vedlejší roli. Věděl jsem, že osud kolonií, stejně jako veškerého německého vlastnictví, bude rozhodnut na evropských bojištích. K této rozhodující bitvě musel přispět svým dílem každý Němec bez ohledu na to, kde se právě nacházel. Také my v kolonii jsme cítili povinnost učinit v případě světové války pro vlast vše, co bylo v našich silách. Vystala otázka, zda máme možnost ovlivnit velké rozhodnutí ve vlasti z našeho vedlejšího válčičtěstě. Mohli jsme s našimi nepatrnými silami odvrátit větší části nepřátelského vojska od zásahu v Evropě nebo na jiných, důležitějších bojištích či způsobit protivníkovi za zmínku stojící ztráty na lidech nebo válečném materiálu? Tehdy jsem tuto otázku zodpověděl kladně. Přesto se nepodařilo získat pro tuto myšlenku

všechny instance v takové míře, že by mohly být provedeny veškeré přípravy, které si válka vyžadovala.

Museli jsme se zamyslet nad tím, že budeme schopni vázat nepřátelské síly jen tehdy, když napadneme protivníka na opravdu citlivém místě nebo jej přinejmenším ohrozíme. Dále bylo zapotřebí vzít v úvahu, že čistě obranná taktika za využití prostředků, které jsme měli k dispozici, nemohla zaručit ani ochranu kolonie. Šlo přece o délku hranic a pobřeží, jež dosahovala téže velikosti jako hraniční a pobřežní linie Německa. Z tohoto hlediska vyplynula nutnost nerozptylovat naše nepatrné síly ve snaze bránit jednotlivá místa, nýbrž je naopak koncentrovat, chytit nepřítele za hrdlo a tím ho přinutit obrátit síly ke své ochraně. Pokud by se podařilo uskutečnit tuto myšlenku, dosáhlo by se tak současně té nejúčinnější obrany našeho pobřeží a naší nekonečně dlouhé pozemské hranice.

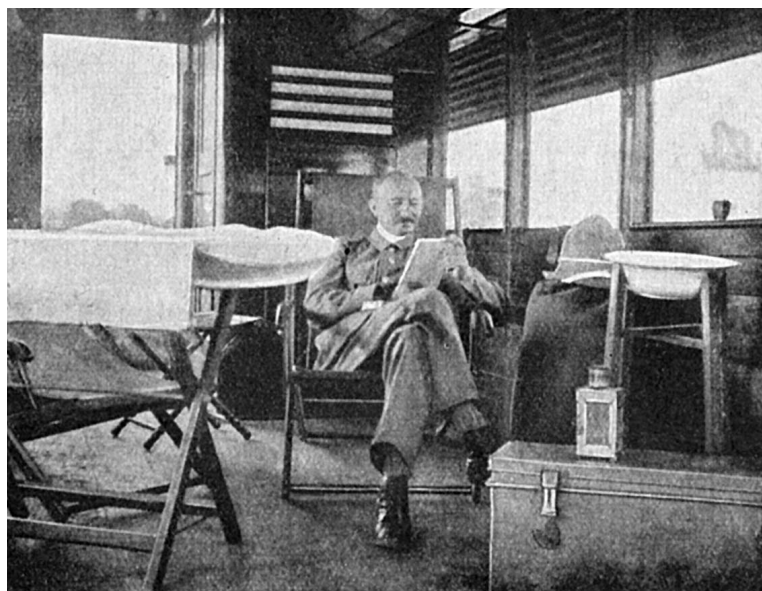
Když jsme si pak položili otázku, kde se nachází místo tak citlivé pro nepřítele, že by nám nabízelo vyhlídku na úspěšný útok nebo přinejmenším umožnilo jím hrozit, nabídla se sama od sebe hranice mezi Německou a Britskou Východní Afrikou. Podél této hraniční čáry vede ve vzdálenosti několika denních pochodů životně důležitá tepna britského území, Ugandská dráha, tedy objekt, který mohl protivník jen velmi těžko chránit, protože jeho délka činila dobrých 700 kilometrů. Při účinném ohrožení by proto vázala velkou část jeho jednotek.

Moje první výzkumná a inspekční cesta, kterou jsem nastoupil v lednu 1914, vedla lodí z Dáresalámu do Tangy, odtamtud do Usamby a dále do oblasti Kilimandžára a hory Meru. V Usambaře jsem v příteli kapitánu v záloze von Princeovi, kterého jsem znal z vojenské školy, našel nadšeného stoupence myšlenky, že my Východoafričané nesmíme v případě války s Anglií zůstat v klidu, ale musíme se zapojit do boje, pokud bude jen špetka naděje na to, že tak odlehčíme armádě bojující v Evropě. Von Prince mne současně informoval o tom, že v oblasti Usamby, u Kilimandžára a u hory Meru vznikají dobrovolnické střelecké oddíly, které, jak se dá předpokládat, brzy zahrnou téměř všechny bojeschopné Němce. To mělo velký význam vzhledem k tamějšímu hustému farmářskému osídlení. Jestliže jsme během války mohli v celku postavit do služeb ochranných jednotek asi 3000 Evropanů, pocházela jejich hlavní část právě z těchto oblastí položených kolem Usambarské dráhy. Ostatně bylo těžké najít u těchto dobrovolnických shro-

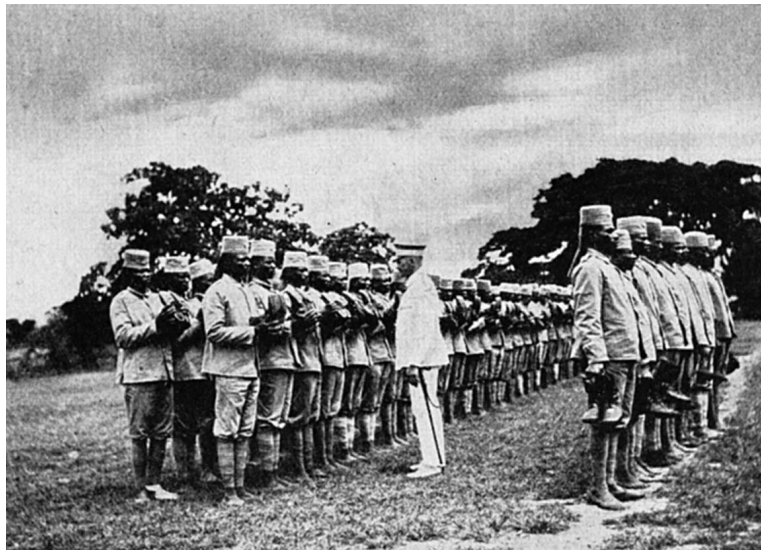
máždění pevnou vojenskou organizací a doopravdy využít jejich velké dobré vůle. Rozhodně však bylo v podstatě dosaženo toho, že všichni včetně těch, které k tomu nezavazoval zákon, byli připraveni dát se v případě války do služeb ochranných jednotek. S velkým porozuměním jsem se též setkal ze strany krajských úřadů, bohužel též s oprávněnou obavou, zda obdobné organizace dobrovolníků budou mít nezbytnou kohezi za světové války, která nás jistě zcela odřízne od vlasti a odkáže na naše vlastní síly. Špatně to také vypadalo s výzbrojí. Přestože téměř každý z Evropanů vlastnil fungující loveckou pušku, nepodařilo se doposud odstranit různorodost modelů a tomu odpovídající potíže při obstarávání munice. Požadavky na stejnou vojenskou výzbroj těchto střeleckých spolků byly tehdy teprve vzneseny a až do vypuknutí války nebyly vyřízeny.

Ve Wilhemstalu jsem se setkal s černošským policejním oddílem pod velením zdatného strážmistra pocházejícího z Ditmarschenu.

Zatímco vlastní ochranná jednotka podléhala vojenskému veliteli, závisely jednotlivé oddíly policie na správních instancích, takže každý krajský hejtman disponoval za účelem vybí-

Generál na cestě v železničním vagonu

Kontrola bot nastoupené roty askariů

rání daní jednotkou skládající se asi ze 100 až 200 mužů, která dodávala náležitou autoritu jeho příkazům. Převládala tendence posilovat tuto policejní jednotku stále více na úkor ochranných jednotek. Vedle ní vznikla ještě druhá, stejně silná jednotka, která byla celou svou podstatou karikaturou armády a ze které se mohlo sotva stát něco lepšího. Krajský hejtman, který byl civilním úředníkem, často vojenským záležitostem nerozuměl a přenechával výcvik a vedení své policejní jednotky složené z askariů¹⁾ policejnímu strážmistrovi. Ten pracoval s horlivostí pramenící z pocitu povinnosti starého poddůstojníka, ale zřídka se mu dostávalo vedení vyššího vojenského nadřízeného, protože policejní inspektor, kterým byl důstojník, mohl jen občas objet veškeré kraje. V policii sloužící askariové proto ve velké míře zludračili a neměli onu strohou kázeň, která byla nutná k tomu, aby mohli nadále dostát požadavku spolehlivosti, jež byla nezbytná pro výkon jejich úkolů. Policie bohužel často odváděla ochranné jednotce staré černošské šarže a tím ji zbavovala těch nejlepších lidí, kteří si pak u policie odvykli

¹⁾ Slovo askari má význam „vojáci“. Není to označení nějakého zvláštního kmene.

svým dobrým vojenským vlastnostem. Vcelku tomu bylo tak, že ve prospěch policejní jednotky, ze které nemohlo za těchto neblahých okolností nikdy vzniknout něco pořádného, docházelo ke stále výraznějšímu zhoršování kvality ochranné jednotky.

Z konečné stanice Usambarské dráhy Nového Moshi jsem se odebral přes Marangu, kde žil anglický farmář a kde jsem se setkal s anglickým konzulem Kingem z Dáresalámu, do oblasti Kilimandžára a odtamtud do Arushe. Větší počet německých kolonistů, zčásti se jednalo o bývalé důstojníky, které jsem navštívil během tohoto pochodu na jejich statcích, mi potvrdil, že tamější němečtí usedlíci též představují cenný vojenský materiál.

Seznámil jsem se s rozkošnou usedlostí nadporučíka Niemyera, jehož žena nás pohostila výtečnou kávou, kterou pěstovali na své plantáži. Později nás paní příležitostně trochu pozlobila: když byl totiž její manžel za války v táboře v Engare--Nairobi, severozápadně od hory Kilimandžáro, přechodně jsme k nim zavedli telefonní přípojku, aby si mohla promluvit s manželem. Bezprostředně nato uvázlo celé telefonní spojení a po dlouhém, dlouhém hledání jsme konečně přišli věci na

Mtuffiové při lukostřelbě